МУСТАФА МУСИЋ, АРХИТЕКТА, О ПОТРАЗИ ЗА "ЗЛАТНИМ ПРЕСЕКОМ" ИЗМЕЂУ „СЕБИЧНЕ" АРХИТЕКТУРЕ И "ДУХА МЕСТА"

Јапи-архитекти на Орвеловом трагу

Саво Поповић

Архитектура је кроз целу историју била камени запис, слика настојања и остварених намера одређеног друштва

ДАНАС у најужем кругу угледних српских архитеката средње генерације Мустафа Мусић је у архитектуру, по завршетку студија, ушао на "велика врата", и то као један од оснивача Групе МЕЧ. Мечовци су својом "папирном архитектуром" и јавним наступима подривали устаљени клише који је владао домаћом архитектонском сценом, разбијали мртвило, а великим просторним инсталацијама (Кнез Михаилова) у ову средину уводили нове архитектонске трендове. То авангардно деловање је стекло своје истакнуто место у прегледу архитектонских збивања на домаћој сцени. Његов опус је запажен и у иностраним стручним публикацијама - Чарлс Џенкинс га је сврстао у антологију постмодерног класицизма...

Затим, следе пројекти, конкурси, многе реализације. Међу многобројним наградама и признањима су "Борбина" (1988) и награда "Новости" (2006) за архитектуру - за најбоље реализовано архитектонско дело. Жири који му је доделио Гран-при салона архитектуре (2001) истиче да Мусић "доследно и увек са новом енергијом континуирано истражује ван оквира дневних трендова и оштих места популарне архитектуре". Управо његова креативност и тај истраживачки дух донели су му и награду за ентеријер на тек отвореном 29. салону архитектуре. Међутим, овде није реч о "шминкању утробе" дела некакве зграде, већ о инвентивном просторном захвату на врху стамбене зграде на Славији где је смештен и његов пројектантски биро.

❑ ***Није ли то дело - кристал на врху куће, награђено на Салону, сувише смео пројекат за Београд?***

- Може се и тако рећи, јер се та реализација одмиче од уобичајених адаптација поткровља. Овде је завладала лоша пракса да се праве те - како колеге воле да кажу - "шубаре" и "шајкаче" на крововима лепих градских зграда из тридесетих година. Догађа се да на крововима израсту структуре-чиреви који су у потпуном нескладу са постојећом архитектуром. Најчешће су управо те куће најдрагоценији објекти овог града. То је фини градитељски стандард који значајно обележава слику и дух Београда. Рођен сам у таквом делу града, навикао сам на њега и такав Београд волим.

❑ ***То вас је нагнало на деликатан захват?***

- Урадио сам мање него што сам могао према урбанистичким условима. Цела интервенција је скривена у оквиру постојећег волумена куће.

❑ ***Шта је ту особено?***

- Ликовна и волуметријска логика. Кућа је потпуно сачувана, а суштина интервенције је да је лимени кров замењен стакленом површином. За нас је то можда новост али у иностранству постоје чак и много радикалније интервенције. То ће показати и бечка изложба са темом надградње која се ускоро отвара у Београду.

❑ ***Код нас надградња коноћира лош поступак?***

- Са разлогом, јер су оне махом права катастрофа, а могле би бити и прави архитектонски драгуљи слике града. Веома је важно ко је аутор надградње, са колико разумевања и осећања и са колико занатске вештине то ради.

Те надградње које руже Београд сведочанство су ружног времена дивље градње у протеклих петнаестак година. То су најчешће биле интервенције разних мешетара који су благодарећи одсуству озбиљније друштвене контроле успевали.

❑ ***Мада сте добили награду за ентеријер, ваше дело се може сматрати значајним искораком јер превазилази интервенцију која се сврстава под унутрашњу архитектуру...***

- Одлучио сам да овај рад изложим на Салону у категорији ентеријера јер је тако лакше сагледиво. Наиме, архитектонски захват се и не види гледано са улице или Трга Славија. Потпуно је мимикриран, а то је и била намера.

Али, архитектура јесте суштина ове интервенције. Овде нема сценографских ефеката какве воле ентеријеристи. Конститутивни архитектонски елементи овде представљају визуелни призор изнутра. Ентеријер је наличје архитектонске структуре која гради простор.

❑ ***И изложба архитектонског конкурса "Новости" и Салон архитектуре сведоче да имамо доста писмених архитеката. Али, постоји несклад између теорије и праксе?***

- Општи ниво радова је релативно висок, мања је разлика између добрих и лоших радова него раније. Али, истовремено сведоци смо заправо упросечења свих тих архитектонских исказа. Кад то кажем, пре свега, мислим на ниво идеја, односно на визуелне и ликовне исказе који те идеје приказују. Ово упросечење можемо схватити и као квалитет и примицање пристојном градитељском стандарду као могућој доброј подлози за настајање и врхунских дела. Треба бити вешт и препознати праву вредност многих шарених слика произведених спретно, путем компјутера.

❑ ***Дакле, постоји дискрепанца између конкурсних пројеката и оног што виђамо по градовима?***

- Догоди ли се да идеје које видимо на папиру буду реализоване, добићемо слику града каква одликује већину земаља у транзицији, па и нека друга подручја, у каква спада Далеки исток, Јужна Америка... То је безлична архитектура генеричких градова, архитектура корпоративних градова. Она се не стара о јавном простору, већ гледа своје уске и себичне, економске интересе. У првом плану је економска стратегија. Архитектура је увек слика настојања одређене друштвене заједнице. Она је, кроз целу историју, камени запис интенција и остварених намера одређеног друштва. ◆

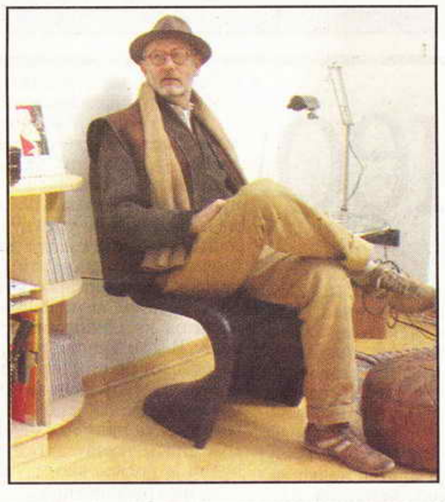

Демократија

- ПРОШЛО је време ренесансних градова које је описивао Камило Зите. Прошло је време таквих урбаних структура које су водиле рачуна о јавном интересу.

Амерички градови из 19. века на врло дирљив начин говоре о друштвеним интенцијама свог времена. То је прича о демократији коју "читамо" кроз велика јавна степеништа, простране тргове, јавне грађевине са класицистичким прочељима који граде градску сцену. Без обзира на то што ова архитектура нема посебну вредност - она убедљиво сведочи о добрим намерама и представља изразит "цајт гест" - врло изражен дух времена.

Златна шифра

- ДАНАС, у одсуству идеала, заговорници генеричких градова тврде да су тргови и јавни простори - бачен простор. Јапи-архитекти сматрају да су јавни простори - бачен новац. А, тиме смо на прагу поетике која је на трагу Орвела, а која мени није блиска.

Ми нећемо избећи оно што доноси корпоративна архитектура, али је битно наћи праву меру - како градити и где. То је "златна шифра". То не значи да градска језгра треба да буду конзервирана и да буду музејски експонат. И ту су дозвољене реконструкције и нове градње, али зналачке.